

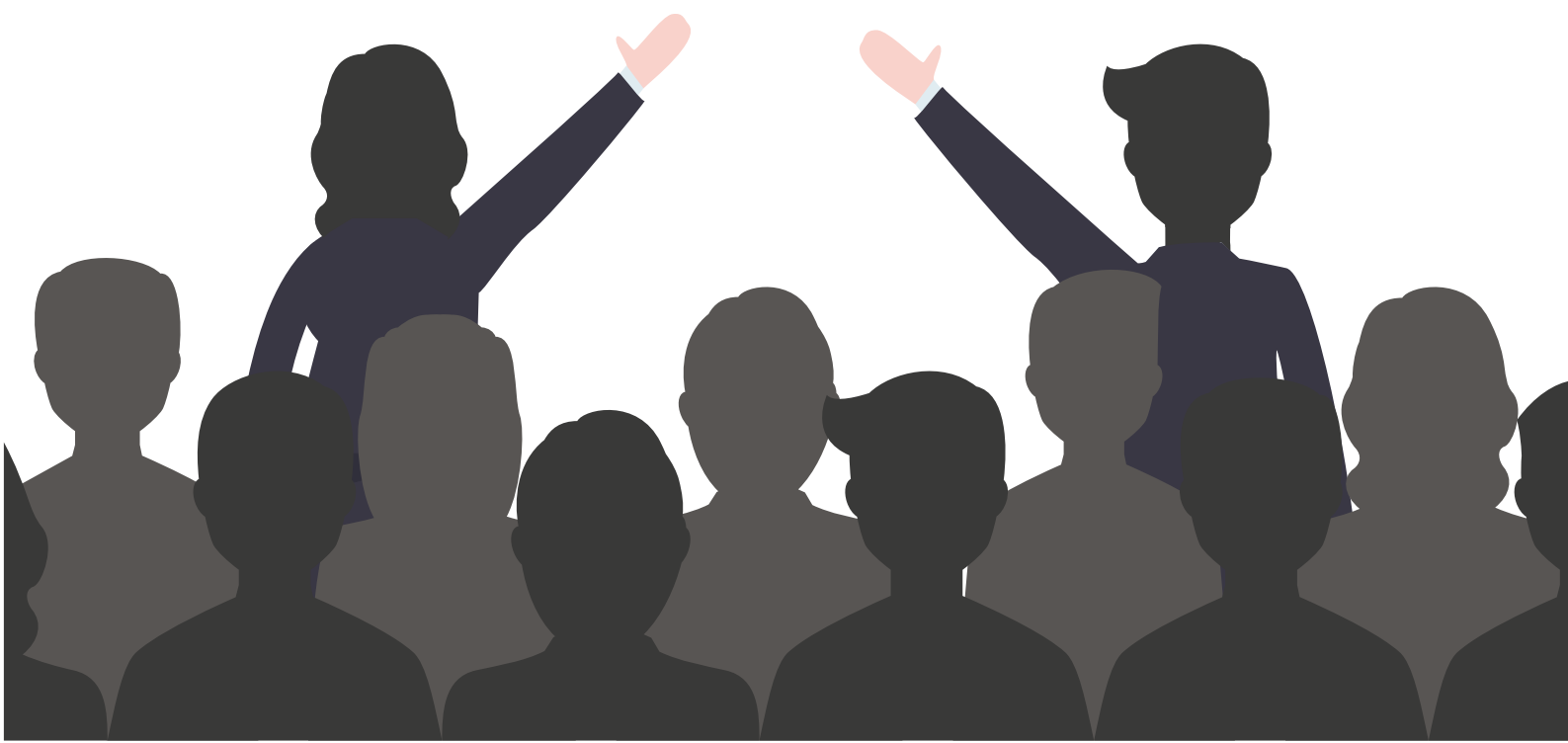

Konrad
Adenauer
Stiftung

DORACAK PRAKTIK PËR ANËTARË TË KUVENDIT KOMUNAL

Përfaqësues Proaktiv dhe Efektiv

Ky doracak i Demokraci Plus (D+) është përgatitur me përkrahje të Konrad-Adenauer-Stiftung, zyra në Prishtinë.

Përgatitur nga:

Përkrahur nga:

Copyright © 2017. Democracy Plus (D+)

Autor:

Jetmir Bakija

Redaktor:

Valmir Ismaili

PËRMBAJTJA

PSE DHE PËR KË ËSHTË KY DORACAK.....6

I. THELBËSORET E QEVERISË KOMUNALE.....8

1. Organizimi i Qeverisë Komunale.....9
2. Legjislacioni dhe Aktet Komunale.....10
3. Përgjegjësitë e Anëtarit të Kuvendit.....11
4. Komitetet Komunale.....12
5. Kompetencat Komunale.....13
6. Hartimi dhe Miratimi i Buxhetit.....14
7. Shfrytëzimi i Pronës Komunale.....15
8. Ndërmarrjet Publike Komunale.....16
9. Konsultimet Publike.....17

II. ROLET E ANËTARIT TË KUVENDIT.....19

1. Roli Mbikëqyrës.....21
2. Roli Rregullues.....23
3. Roli Përfaqësues.....24

Iniciativa për Konsultim të Rinisë në Komunë.....25

III. VEPRIMET E ANËTARIT AKTIV.....27

1. Iniciatori Rregullor Komunal.....29
2. Ndryshoni apo Plotësoni Rregulloret Komunalë.....30
3. Propozoni Vendime për një Çështje.....31
4. Propozoni Çështje për Rend të Ditës.....32
5. Iniciatori Mbledhje të Jashtëzakonshme.....33
6. Iniciatori Komitetit Komunal Jo-të Përhershëm.....33
7. Iniciatori Komitet Konsultativ.....34
8. Plotësoni apo ndryshoni buxhetin.....36
9. Shtroni Pyetje Kryetarit në Mbledhje.....37
10. Kërkoni Llogari nga Ekzekutivi.....38

IV. PËRGATITJA JUAJ.....39

V. ANEKSET.....41

- Aneksi 1: Udhëzimet Administrative të MAPL-së për komuna.....42
- Aneksi 2: Ligjet që Ndikojnë Qeverinë Lokale.....43

Pse dhe për kë është ky Doracak?

Të jesh përfaqësues në kuvend të komunës është një privilegj që të japin votuesit e komunës tuaj. Ky privilegj nuk jepet për ndonjë arsye tjetër përpos arsyes për përfaqësim të mirë në institucionet komunale. Këto institucione adresojnë nevojat më urgjente të banorëve. Andaj edhe ky privilegj vjen me shumë përgjegjësi. Disa të zgjedhur i marrin këto përgjegjësi më seriozisht, qëndrojnë afër banorëve të komunës edhe pas zgjedhjeve dhe bëjnë përpjekje të marrin iniciativë në kuvend për të adresuar kërkesat dhe ankesat e qytetarëve. Megjithatë, kuvendi komunal është një organ paksa më kompleks i përbërë edhe nga shumë përfaqësues të subjekteve politike të ndryshme. Duhet të njihen mirë procedurat për të bërë ndryshime, gjithashtu duhet edhe iniciativë dhe proaktivitet që të fillohen ato ndryshime.

Ky doracak është ndërtuar pikërisht për ata përfaqësues që i marrin seriozisht përgjegjësitë e tyre për të punuar për banorët e komunës tyre. Materiali i sugjerimeve dhe shembujve në këtë doracak është përpiluar me qëllim që t'iu mundësoj përfaqësuesve në kuvend komunal të jenë sa më aktiv për interesa të qytetarëve dhe sa më efektiv në arritjen e qëllimeve të tyre. Doracaku është praktik dhe shpjegon procedurat në mënyrë të thjeshtë dhe të kapshme për një anëtar të ri të kuvendit komunal dhe jep sugjerime për veprime bazuar në praktikën e kuvendeve komunale të Kosovës në të kaluarën.

Legjislacioni për vetëqeverisje lokale është mjaft i avancuar dhe ka mjaft resurse për qeverisje lokale. Megjithatë, ky doracak synon të përqendrohet tek puna e anëtarëve të kuvendit komunal dhe të ofroj në disa faqe në mënyrë sa më të saktë informatat që një anëtar i ri i duhen për të qenë proaktiv dhe për të qenë efektiv në punën e saj/tij.

Në kohën kur zyra e kryetarit çdo herë e më shumë po forcohet përballë kuvendit komunal, si shkak i reformës së pushtetit lokal në 2007 dhe qasjeve jo edhe aq aktive të kuvendeve komunale, ne kemi nevojë për përfaqësues që janë proaktiv, qëndrojnë afër banorëve dhe janë të aftë të arrijnë suksese në komunë për iniciativat e tyre të përmirësimit të qeverisjes komunale, shërbimeve komunale dhe perspektivës së komunës. Njëkohësisht, ne kemi pjesën më të madhe të popullsisë të moshës rinore. Këta të rinj sa lehtë entuziazmohen me politikë aq lehtë edhe mund të zhgënjehen. Andaj ata kanë nevojë për një përfaqësim të mirë në komunë dhe për përfaqësues që qëndrojnë afër tyre, konsultohen me ta dhe ngrisin zërin në komunë për ta. Për këtë arsye, ky doracak i kushton një vëmendje të veçantë përfaqësimit të çështjeve rinore në kuvend. Megjithatë e njëjta qasje mund të merret edhe për çështje të grupeve tjera dhe çështje sektoriale.

Doracaku në pjesën e parë shpjegon në mënyrë të thjeshtë dhe koncize proceset më kryesore me të cilat merret kuvendi komunal. Njohuria me këto procese është kyçe për t'u aftësuar për ndikimin e çështjeve komunale të cilat duhet të kalojnë nëpër këto procedura.

Në pjesën e dytë, paraqiten rolet kryesore të anëtarit të kuvendit komunal që mund të ju shërbejnë si busull për performimin tuaj sa më të mirë në kuvend.

Pjesa e tretë, rendit me një përshkrim të shkurtër disa prej aktiviteteve proaktive që ju si anëtarë keni të drejtë të ndërmerrni në kuvendin komunal dhe çfarë ju duhet të bëni që të jeni sa më efektiv kur ndërmerrni ato aktivitete. Ndërsa pjesa e fundit, në mënyrë të shkurtër tregon si ju duhet të përgatiteni për punën tuaj në kuvend komunal.

Si në çdo punë tjetër, për të qenë të suksesshëm, duhet të dini çfarë po bëni, të doni atë që bëni dhe besoni në atë që bëni. Ky doracak synon të ndihmojë më të parën, dijen. Dëshira dhe besimi për këtë punë duhet të vij nga ju.

I.
**THELBËSORET E QEVERISË
KOMUNALE**

I. THELBËSORET E QEVERISË KOMUNAL

1. Organizimi i Qeverisë Komunale

Si i zgjedhur në kuvend komunal, ju duhet të kuptoni mirë institucionin tuaj, autoritetin e tij dhe të drejtat tuaja. Gjëja më thelbësore është të kuptoni si është e organizuar qeverisja lokale, trupat e institucioneve komunale si dhe funksionet e tyre. Dy institucionet themelore të një komune janë kuvendi komunal dhe zyra e kryetarit. Kuvendi komunal përcaktohet si "organi më i lartë në komunë"¹ dhe përbën degë legislative të qeverisë komunale ndërsa zyra e kryetarit përbën degën ekzekutive të qeverisë komunale.

Disa çështje të organizimit të komunës janë të rregulluara me legjislacion primar apo sekondar ndërsa disa gjëra mbesin nën autoritetin e komunës të rregullohen me statut. Çështjet e organizimit të kuvendit komunal të rregulluara me legjislacion nga niveli qendror janë: numri i anëtarëve të kuvendit komunal (15-51 anëtarë varësisht nga popullsia), roli i Kryesuesit të Kuvendit, zëvendës-kryesuesit për komunitet (në komuna ku popullsia përbëhen nga 10% apo më shumë nga etnitë jo-shumicë), themelimi i komiteteve të përhershme, komiteteve tjera komunale si dhe të komiteteve konsultative. Ajo që mbetet nën diskrecionin e autoritetit të kuvendit është se sa dhe çfarë komitete jo të përhershme dhe komitete konsultative i cakton.

¹ Ligji për Vetëqeverisje Lokale (Kuvendi i Kosovës) – Neni ³⁵.1. (2008)

Ndërsa tek Zyra e Kryetarit, i cili që nga viti 2007 zgjedhet drejtëpërdrejt nga votuesit, me ligj është e përcaktuar roli i kësaj zyre, autoriteti i saj mbi administratë komunale, roli i nën-kryetarit, nën-kryetarit për komunitetet (në komuna ku popullësia përbëhet nga 10% apo më shumë nga etnitë jo-shumicë), dhe roli i drejtorëve komunal. Megjithatë, mbetet në diskrecionin e komunës të caktojë me statut çfarë dhe sa drejtori t'i ketë.

Ligjërisht, kuvendi komunal përcaktohet "organi më i lartë në komunë" edhe pse në praktikë, gjatë ushtrimit të detyrës tuaj, Zyra e Kryetarit mund të duket me autoritet më të madh për faktin se në shumë kuvende komunale pjesa më e madhe e rregulloreve, vendimeve dhe planeve komunale përpilohen dhe propozohen nga Zyra e Kryetarit. Kjo praktikë varet shumë nga anëtarët e kuvendit se si ata e menaxhojnë këtë dinamikë.

2. Legjislacioni dhe Aktet Komunale

Si i zgjedhur në kuvend komunal, nga ju pritët që të njihni mirë legjislacionin dhe procedurat e kuvendit komunal. Gati çdo gjë që kuvendi komunal bënë është e rregulluar me ligj apo statut të komunës.

Po ashtu, kuvendi nuk mund të ushtrojë ndonjë funksion pa qenë nën autoritetin e tij. Nëse një kuvend vepron jashtë ligjeve të Kosovës apo pa pasur autoritetin për atë veprim, ai veprim mund të tërhiqet nga Qeveria e Kosovës përmes ministrisë përkatëse me një vendim. Andaj, ju duhet të njoftoheni dhe të kuptoni mirë:

- Ligjet që rregullojnë qeverisjen lokale;
- Legjislacionin sekondar për komuna;
- Statutin e komunës tuaj, dhe rregulloren e punës së kuvendit tuaj;
- Planet zhvillimore dhe urbane të komunës tuaj;
- Rregulloret komunale të komunës tuaj.

Ligjet që rregullojnë qeverisjen lokale nuk përbëjnë vetëm ligjet bazë si Ligji për Vetëqeverisje Lokale, Ligji për Kufijtë Administrativ të Komunave dhe Ligji për Financa Lokale që përcaktojnë përgjegjësitë, kompetencat dhe të drejtat e qeverisë komunale, por këtu përfshihen edhe ligjet tjera, si:

- Menaxhimin e Financave Publike dhe Përgjegjësitë;
- Arsimin në Komuna të Republikës së Kosovës;
- Ndërmarrjet Publike që rregullon edhe ndërmarrjet publike komunale;
- Dhënien në Shfrytëzim dhe Këmbimin e Pronës së Paluajtshme të Komunës;

- për Planifikim Hapësinor;
- për Kadastër;
- për Mbeturina;
- për Shërbimin Civil;
- për Auditimin e Brendshëm;
- për Përdorimin e Gjuhëve;
- Sigurinë në Komunikacion;
- për Policinë;
- për Mbrojtje nga Zjarri.

Legjislacioni që ndikon qeverinë komunale mund të ndryshojë dhe shtohet, që mund ta bëjë të vështirë për ta përcjellë. Për atë, Ministria e Administrimit të Pushtetit Lokal (MAPL) është burimi më i mirë për këtë informacion i cili e përcjellë këtë legjislacion dhe i informon komunat dhe publikun edhe përmes ueb-faqes për këto zhvillime.

Legjislacioni sekondar për komuna kryesisht përbëhet nga Udhëzime Administrative të lëshuara nga MAPL që kanë për qëllim normimin, unifikimin dhe qartësimin e procedurave komunale. Ndërsa Statuti i komunës, rregullorja e punës si dhe rregulloret komunale mund t'i gjeni në ueb-faqen e komunës, tuaj, Gazetën Zyrtare të Republikës së Kosovës ose t'i kërkonti dhe merrni informacion nga Kryesuesi apo Zyra e Kryetarit. Këto, po ashtu, janë akte normative që ju si anëtarë të kuvendit komunal mund t'i ndryshoni.

3. Përgjegjësitë e Anëtarit të Kuvendit

Pjesa më e madhe e përgjegjëseve tuaja si anëtar i kuvendit specifikohen me ligj, konkretisht nenin 39 të Ligjit për Vetëqeverisje Lokale. Megjithatë, ka edhe përgjegjësi tjera më të vogla por të rëndësishme që mund të merrni që nuk ndërhyjnë në punën e Zyrës së Kryetarit përderisa mbetet brenda përgjegjëseve të përgjithshme të specifikuara me ligj.

TË DREJTAT E ANËTARIT TË KUVENDIT KOMUNAL

- ✓ Bëhuni anëtar me të drejtë vote në së paku një komitet të kuvendit
- ✓ Drejtoheni të pranishmëve dhe propozoni çështje edhe në komitete ku nuk jeni anëtar
- ✓ Kërkoni informacione për çfarëdo çështje komunale nga kryetari
- ✓ Kërkoni informacione të nevojshme për punën tuaj në kuvend
- ✓ Dorëzoni vërejtje me shkrim të figurojnë në proceverbal
- ✓ Merrni pjesë, diskutoni, propozoni dhe votoni në mledhjet e Kuvendit

4. Komitetet Komunale

Komitetet komunale janë trupa të kuvendit që e lehtësojnë punën e këtij institucioni për shqyrtim të propozim-vendimeve dhe propozim-rregulloreve. Megjithatë, këta trupa legjislativ mund të bëhen tepër të rëndësishëm pasi këtu mund të propozohen çështje për mbledhje të kuvendit, mund të hartohen rregullore të një fushe dhe shqyrtohen vendimet e zyrës së kryetarit para mbledhjeve në kuvend. Të jeni pjesë e një komiteti komunal të një fushe me rëndësi për ju, ju mundëson juve të jeni më aktiv për propozimin, shqyrtimin dhe mbikëqyrjen e punëve në atë fushë.

Kuvendi Komunal ka komitete funksionale dhe komitete konsultative. Komitetet funksionale përbëhen nga anëtarë të kuvendit ndërsa komitetet konsultative nga qytatarë dhe profesionistë, jo anëtarë të kuvendit. Tek komitetet funksionale bëjnë pjesë komitetet e përhershme, të cilat duhet të ekzistojnë në gjitha komunat dhe komitetet tjera të cilat i përkasin një fushe të caktuar dhe mund të shtohen apo hiqen nga kuvendi me statut. Komitetet e përhershme janë Komiteti për Politikë dhe Financa si dhe Komiteti për Komunitet.

Komiteti më i rëndësishëm në çdo kuvend komunal është Komiteti për Politikë dhe Financa (KPF) pasi çdo propozim dhe çështje e kuvendit para se të shkojë në mbledhje të kuvendit, shkon përmes këtij komiteti. Mënyra më e mirë për të qenë aktiv në komitete të kuvendit është të jeni pjesë e KPF-së. Megjithatë, nëse nuk arrini të jeni pjesë e KPF-së nga subjekti politik që përfaqësoni atëherë ju mund të bëni pjesë në një komitet të një fushe me interes për ju ose të inicioni të themeloni një komitet me interes për ju. Keni parasysh që nëse jeni pjesë e Komitetit për Politikë dhe Financa ju nuk mund të jeni pjesë e ndonjë komiteti tjetër². Po ashtu, e drejtë e juaj e garantuar me ligj është që të merrni pjesë në cilindo komitet të komunës tuaj, të ju drejtoheni të pranishmëve aty dhe t'i propozoni kryesuesit të atij komiteti që të diskutohet ndonjë çështje me rëndësi për komitet, por nuk keni të drejtë vote³.

5. Kompetencat Komunale

Kompetencat komunale determinojnë çështjet komunale në të cilat ju mund të ndikoni. Duhet kuptuar se jo çfarë do problemi në komunë mund të zgjidhet nga insititucionet komunale. Edhe pse Kosova vlerësohet për një qeverisje mjaftë të decentralizuar, shumë çështje mbesin nën autoritetin e Qeverisë së Kosovës dhe për shumë çështje nevojitet bashkëpunimi me Qeverinë e Kosovës.

Andaj, si anëtar i kuvendit duhet të njiheni mirë me kompetencat komunale të përcaktuara me ligj, që disa janë kompetenca vetanake, plotësisht nën autoritetin e komunave, disa janë kompetenca të deleguara nga niveli qendror dhe disa janë kompetenca të zgjeruara vetëm për disa komuna të caktuara, dhe mund të mos vlejnë për komunën tuaj (këto të fundit kryesisht vlejnë për komunat me shumicë serbe).

² Udhëzim Administrativ (MAPL) për procedurën e themelimit, përbërjen dhe kompetencat e komiteve të përhershme në komunë (2014) - Neni 6.3.

³ Ligji për Vetëqeverisje Lokale (2008) – Neni 39.

Njoftimi me këto kompetenca determinon atë se çfarë mund të propozoni në kuvend dhe çfarë mund të ndryshoni në komunën tuaj. Më poshtë mund të gjeni një grafikë me gjitha kompetencat vetanake, të deleguara dhe të zgjeruara që përcaktohen me legjislacion për vetëqeverisje lokale.

KOMPETENCAT E KOMUNAVE

6. Hartimi dhe Miratimi i Buxhetit

Buxheti i komunës është tejet i rëndësishëm për punën e qeverisë lokale pasi parasheh shpenzimet dhe të hyrat në mënyrë të detajuar për një vit kalendarik si dhe projektet që kërkojnë financim. Miratimi i buxhetit kalon nëpër disa faza që janë mirë të rregulluara me legjislacion dhe për të qenë efektiv në ndikimin e tij ju duhet të dini procesin e buxhetit komunal, procedurat e hartimit si dhe obligimet për konsultim publik dhe mbikëqyrje. Procesi i buxhetit komunal kalon kryesisht nëpër katër (4) faza: hartimi, miratimi, zbatimi dhe rishikimi. Hartimi i buxhetit për vitin e ardhshëm bëhet nga Zyra e Kryetarit, ndërsa shqyrtimi dhe miratimi i tij bëhet nga kuvendi komunal. Pra fjalën e fundit për buxhetin komunal e ka kuvendi komunal dhe ju si anëtarë të tij.

Pas miratimit nga kuvendi, buxheti i përcillet Zyrës së Kryetarit për zbatim. Për shkak që buxheti i komunës në esencë është një plan për shpenzime dhe të hyrat e vitit të ardhshëm, në mes të çdo viti, buxheti duhet të rishikohet. Gjatë hartimit të buxhetit, kuvendi komunal obligohet të mbajë dëgjime publike për buxhetin ku banorët e komunës konsultohen për projektet e parapara për vitin e ardhshëm.

Përgjegjësia e anëtarëve të kuvendit është të shqyrtojnë me kujdes projekt-buxhetin e propozuar nga Zyra e Kryetarit, të kërkojnë sqarime në buxhet dhe propozojnë ndryshime apo plotësime. Kjo përpos në mbledhje të kuvendit bëhet edhe përmes mbledhjeve të komiteteve të kuvendit. Pastaj, anëtarët e kuvendit kanë përgjegjësi të votojnë për miratimin apo refuzimin e buxhetit. Më tutje, anëtarët e kuvendit kanë përgjegjësi të mbikëqyrin zbatimin e buxhetit, pra që po shpenzohet sipas planit dhe në mënyrë të mirëfilltë, ndërsa në fazën e rishikimit, të bëjnë shqyrtimin e propozimit për rishikim, propozimin e plotësimeve apo ndryshimeve nëse është nevoja dhe miratimin e tij. Vlen të theksohet që hartimi dhe miratimi i buxhetit duhet të ndodhin në vitin paraprak, para 30 shtatorit ⁴, ndërsa ekzekutimi i buxhetit dhe rishikimi ndodhin në vitin aktual.

7. Shfrytëzimi i Pronës Komunale

Një nga punët më të zakonshme të kuvendit komunal është shqyrtimi i propozimeve për dhënie në shfrytëzim të pronës komunale. Në shumë komuna, rendet e ditës shpesh përfshijnë propozim-vendime nga Zyra e Kryetarit për të dhënë në shfrytëzim një parcelë një veprimtarie me afat të gjatë apo me afat të shkurtër. Njëkohësisht, kjo përbën edhe një nga proceset më komplekse dhe që shpesh ka vënë ndesh institucionet komunale me ligjin.

Kuvendi komunal ka një përgjegjësi të madhe karshi dhënies në shfrytëzim të tokës komunale dhe në fakt, kuvendi e ka fjalën e fundit sa i përket asaj se a duhet të jepet një pjesë e tokës komunale për shfrytëzim të një afarizmi. Andaj, ju si anëtarë të kuvendit komunal duhet të njiheni mirë me procedurat e shfrytëzimit të tokës komunale dhe përgjegjësinë e kuvendit, në mënyrë që të mbron interesat e qytetarëve.

Zyra e kryetarit i propozon kuvendit komunal dhënien e një prone komunale në shfrytëzim, ndërsa kuvendi komunal ka përgjegjësi ta shqyrtoj dhe ta miratoj apo refuzojë. Megjithatë, Zyra e Kryetarit para propozimit për miratim, duhet të sigurohet që përmbushen kushtet për dhënie e asaj prone në shfrytëzim, kushte si: përputhja me planet urbanistike, kriteret e veprimtarisë përfituese si dhe përcaktimi i afateve dhe dokumentacionit adekuat siç është i përcaktuar me Ligjin për Shfrytëzimin e Tokës Komunale. Mbikëqyrja e përmbushjes së kushteve, dokumentacioni i rregullt dhe përmbajtja e procedurës nga Zyra e Kryetarit është detyrë e kuvendit dhe anëtarëve të saj. Pas miratimit të vendimit nga kuvendi, vazhdon një procedurë mjaft e gjatë deri tek dhënia në shfrytëzim e asaj toke.

DHËNIA E PRONËS KOMUNALE NË SHFRYTËZIM

8. Ndërmarrjet Publike Komunale

Disa nga shërbimet publike më kryesore të komunës, si ujësjellësi, kanalizimi dhe menaxhimi i mbeturinave, sigurohen nga ndërmarrje publike komunale. Megjithatë, ndërmarrjet publike komunale janë pronë e komunës apo pronësia është e ndarë me komuna tjera nëse shërbimet prekin më shumë se një komunë. Andaj, për të mbikëqyrë sigurimin e këtyre shërbimeve publike kritike për banorët e komunës dhe për të adresuar çështjet e banorëve për këto shërbime, ju duhet

të dini rolin e kuvendit komunal karshi ndërmarrjeve publike komunale. Ju si anëtarë të kuvendit duhet të njoftoheni me ndërmarrjet publike nën pronësinë e komunës dhe nëse ato ndajnë pronësi me komuna tjera, çfarë pronësie të aksioneve ndanë komuna juaj, pasi fuqia për ndikim nga komuna juaj varet nga niveli i pronësisë.

Komisioni komunal i aksionarëve e ka për obligim t'i raportojë kuvendit komunal në baza vjetore për punën që bie brenda kompetencave dhe përgjegjësi të tyre⁵. Ju si anëtarë të kuvendit, keni të drejtën të jeni të njoftuar për të gjitha veprimet që ndërmerren nga aksionarët e këtyre ndërmarrjeve publike komunale apo ndër-komunale. Ligji për Ndërmarrjet Publike rregullon raportimin dhe përgjegjësinë për mbikëqyrjen e duhur të aktiviteteve të ndërmarrjeve publike si qendrore ashtu edhe komunale. Andaj, konsultoni këtë ligj për më shumë njohuri rreth ndikimit në ndërmarrje publike komunale.

9. Konsultimet Publike

Një përgjegjësi e rëndësishme e institucioneve komunale është edhe konsultimi i publikut. Kuvendi dhe Kryetari obligohen me ligj që të organizojnë ngjarje ku qytetarët e komunës ftohen të japin komente, sugjerime dhe rekomandime. Kjo është një mundësi e mirë që një anëtarë i kuvendit komunal të takoj qytetarë dhe të dëgjoj mendimet e publikut. Të ftuar në këto takime përpos publikut të përgjithshëm mund të jenë kryetarët e fshatrave dhe lagjeve, organizata jo-qeveritare, rrjete të grave, rrjete të rinjëve, shoqata profesionale etj.

Konsultimeve publike në nivel komunal mund të kategorizohen në:

1. Takimet publike periodike;
2. Dëgjimet publike për buxhet;
3. Dëgjimet publike për rregullore komunale;
4. Takimet e Kryetarit me qytetarë.

Takimet publike periodike obligohen me ligj për vetëqeverisje lokale që të organizohen së paku dy (2) herë në vit nga Kuvendi Komunal, çdo gjashtë muaj. Takimet publike kanë karakter informues si dhe konsultues dhe trajtojnë punë e përgjithshme gjashtë-mujore të komunës⁶. Jo domosdoshmërishtë shqyrtojnë një çështje të veçantë dhe duhet të jetë e hapur për qytetarë e organizata nga e gjitha komuna. Informimi i publikut për këto takime duhet të bëhet dy javë para mbajtjes së takimit në hapësira të ndryshme publike dhe mediale, si dhe në ueb-faqen e komunës⁷. Njoftimi duhet të përmbajë ditën, kohën, vendin e takimit si dhe rendin e ditës.

⁵ Ligji për Ndërmarrjet Publike (2008) - Neni 8.2

⁶ Ligji për Vetëqeverisje Lokale (2008) - Neni 68.1 dhe Neni 68.2

⁷ Udhëzim Administrativ (MAPL) Nr.03/2014 për transparencë në komunë - Neni 6.5.

Në këto takime, zyrtarët e zgjedhur duhet të informojnë publikun për aktivitetet e komunës për periudhën gjashtë-mujore, ndërsa pjesëmarrësit mund të shtrojnë pyetje dhe të japin sugjerime. Në këto takime janë të obliguar të marrin pjesë zyrtarët e lartë të komunës si: Kryetari, Kryesuesi i Kuvendit, Drejtorët e Drejtorive, Kryetarët e Komiteteve dhe zyrtarë kompetentë për çështje në diskutim⁸. Megjithatë, kjo është një mundësi e mirë për ju si anëtarë i kuvendit, edhe nëse nuk mbani ndonjë nga këto pozitat, që të merrni pjesë pasi është mundësi e mirë të takoni qytetarë të komunës në një organizim i cili gatshëm organizohet për ju, dhe të dëgjoni mendimet e qytetarëve. Prania juaj tregon edhe seriozitetin tuaj para qytetarëve për përgjegjësit që keni marrë. Përpos dy takimeve publike, Kuvendi i Komunës mund dhe duhet të mbajë edhe takime publike tjera për plane dhe programe të komunës.

Dëgjimet publike për buxhet duhet të organizohen nga Kuvendi Komunal pas pranimi të propozim-buxhetit nga Zyra e Kryetarit të Komunës. Muaji shtator është muaji për konsultimin publik të buxhetit pasi Kryetari duhet të dorëzojë Kuvendit propozim-buxhetin me 01 shtator të çdo viti, ndërsa Kuvendi ka afat deri me 30 shtator ta miratojë atë dhe ta dërgoj në Ministri të Financave. Pasi buxheti ndikon zona të ndryshme dhe grupe të ndryshme të komunës, zakonisht nuk mjafton një dëgjim për buxhetin, prandaj është e rekomandueshme që të mbahen disa dëgjime për buxhetin dhe në zona të ndryshme. Këto dëgjime janë një mundësi e rëndësishme për ju si anëtarë i kuvendit të merrni pjesë pasi diskutimet ndodhin kryesisht për projekte kapitale.

Dëgjimet publike duhet të ndodhin edhe për rregullore komunale sa janë në fazën e propozimit. Kryesisht këto dëgjime marrin mendimet e banorëve për çështjen që synon ta rregullojë rregullorja. Këto dëgjime mund të mbahen me një grup të caktuar nëse rregullorja kryesisht ndikon atë grup. Këto organizohen nga propozuesi i rregullores dhe njoftohen dy javë përpara në hapësira publike dhe mediale⁹.

Për gjitha këto takime me publikun, zyrtarët e kuvendit duhet të evidentojnë kërkesat dhe rekomandimet e takimit në një afat prej 15 ditëve pas përfundimit të takimit¹⁰.

Takime publike mund të mbajë edhe Kryetari i Komunës me qëllim të dëgjimit të problemeve të qytetarëve dhe dëgjimit të propozimit të zgjidhjeve të atyre problemeve. Kryesisht këto dëgjime mbahen nëpër lagje dhe fshatra të caktuar për të trajtuar çështjet e atij lokaliteti. Edhe pse këto takime nuk organizohen nga Kuvendi Komunal, ju si anëtarë i kuvendit mund të merrni pjesë dhe madje është e rekomandueshme kur ato mbahen në lagjen apo fshatin tuaj.

⁸ Po aty. Neni 6.9

⁹ Po aty. Neni 8.

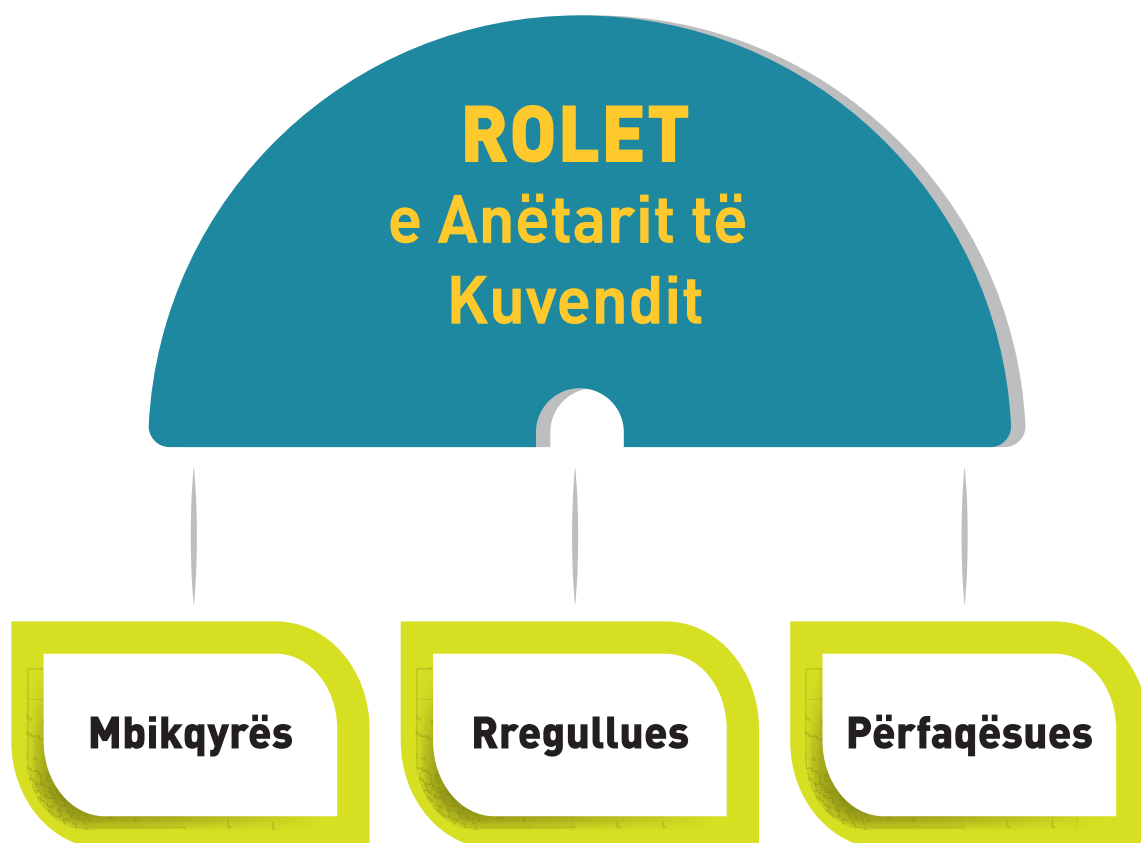
¹⁰ Po aty. Neni 6.10.

II.
**ROLET E ANËTARIT
TË KUVENDIT**

II. ROLET E ANËTARIT TË KUVENDIT

Sa më mirë që kuptoni rolin e Kuvendit dhe rolin e juaj në Kuvend, atëherë aq më mirë mund të luani atë rol dhe të gjeni veprimet proaktive që e kryejnë në mënyrë efektive atë funksion. Si anëtar i Kuvendit jeni zgjedhur për të rregulluar çështjet lokale dhe përmirësuar jetën e banorëve të komunës përmes propozimeve e ideve tuaja në Kuvend, kontributit tënd në rregullore komunale që rregullojnë çështje të rëndësishme, kontributit në ndarjen e buxhetit komunal dhe financimin e projekteve investuese, nxitjes së Zyrës së Kryetarit që të punoj më shumë dhe më mirë, ngritjes së problemeve dhe sfidave të qytetarëve në Kuvendin Komunal.

Roli i Kuvendit Komunal nuk është rol ekzekutiv dhe si anëtar i Kuvendit nuk mund të pritni që të kontribuoni shumë në zbatim të ndonjë vendimi apo ndonjë rregullore. Roli i Kuvendit Komunal është legjislativ, mbikëqyrës dhe përfaqësues andaj dhe roli juaj si anëtar i Kuvendit është që të bëni rregullore të mira dhe të përshtatshme për komunën që pastaj zbatohen nga Zyra e Kryetarit dhe Këshilli i Drejtorëve, të mbikëqyrni vazhdimisht punën e Kryetarit që po kryen punën në mënyrë ligjore, të përgjegjshme dhe në të mirë të banorëve të Komunës. Njëkohësisht, si pjesë e organit më të lartë komunal, roli juaj është përfaqësues, pra që të bëheni zë i qytetarëve që përfaqësoni në kuvend komunal dhe të siguroheni që institucionet komunale po përfshijnë publikun në çështje dhe plane të rëndësishme komunale. Fatmirësisht, legjislacioni kosovar për vetë-qeverisje lokale është mjaft i mirë për përfshirje të publikut në çështje publike komunale.

Pra roli juaj si anëtar i Kuvendit është: ligj-bërës për komunë, mbikëqyrës ndaj ekzekutivit dhe përfaqësues i qytetarëve. Megjithatë ju nuk jeni i vetëm në Kuvend dhe në shumë raste për të qenë i suksesshëm në këto role ju duhet përkrahja e anëtarëve nga partia juaj dhe bashkëpunimi i partive tjera. Kuvendi komunal, sidomos në rolin mbikëqyrës, është më efektiv atëherë kur është më i unifikuar në një kërkesë.

1. Roli Mbikëqyrës

Kryetarët e Komunave janë mjaft të pushtetshëm ligjërisht në Kosovë dhe gama e kompetencave të tyre është mjaft e gjerë. Kjo është edhe si pasojë e reformës së qeverisjes lokale në 2007 nga kur kryetari i komunës zgjedhet drejtpërdrejt nga qytetarët dhe jo më nga shumica e anëtarëve të Kuvendit. Andaj, roli mbikëqyrës ndaj Zyrës së Kryetarit dhe Këshillit të Drejtorëve bëhet aq më i rëndësishëm për një anëtar të Kuvendit.

Madje, bazuar nga praktika e punëve të Kuvendeve Komunale, kjo del të jetë edhe sfida më e madhe e anëtarëve të Kuvendit. Këtu ka ngecje të konsiderueshme që kërkon vëmendjen e anëtarëve komunal.

Megjithatë, kuvendi komunal është organi më i lartë në komunë¹¹. Shumë të drejta dhe detyra që legjislacioni u jep anëtarëve të Kuvendit janë përgjegjësi saktësisht për mbikëqyrje ndaj Zyrës së Kryetarit.

Me legjislacion specifikohet që anëtari i kuvendit të komunës ka të drejtë: të kërkoj informacion lidhur me çështje komunale nga Kryetari, të kërkoj nga kryetari informacione që janë të nevojshme për punën e tij si anëtar i kuvendit, madje nëse nuk është i kënaqur ai apo ajo mund të ngritë çështjen në Kuvend të Komunës dhe ta fus në agjendë për diskutim dhe merr vendim që ta obligojë Kryetarin¹².

Më tutje, legjislacioni kërkon Kryetarin që të raporton para kuvendit të komunës një herë në gjashtë muaj apo kurdo që kërkohet nga kuvendi për situatën ekonomiko-financiare dhe zbatimin e planeve investuese¹³.

Po ashtu, mundësi mbikëqyrje anëtarëve të Kuvendit i japin edhe shumë ligje tjera sektoriale si ai për dhënie në shfrytëzim të tokës komunale, ndërmarrje komunale dhe të tjera që renditen më lartë në këtë doracak tek pjesa "Legjislacioni dhe Aktet Komunale Thelbësore."

Megjithatë, nëse bëni mbikëqyrje aktive dhe efektive ndaj Zyrës së Kryetarit duhet të dilni përtej kërkesave minimale të legjislacionit. E rëndësishme është që legjislacioni jonë lejon mjaft hapësirë për mbikëqyrje. Për të bërë mbikëqyrje aktive dhe efektive, anëtarët e Kuvendit duhet të mbikëqyrin kryetarin se a po ju përmbahet obligimeve që janë të specifikuara si:

- obligimeve statutores;
- obligimeve ndaj ligjeve për çështje komunale;
- rregullave të deklarimit të konfliktit të interesit;
- shpenzimit të buxhetit;
- zbatimit të vendimeve, rregulloreve dhe planeve urbanistike e zhvillimore pikërisht si i ka miratuar kuvendi komunal;
- zbatimit të buxhetit dhe planeve investuese ashtu si i ka miratuar kuvendi komunal.

¹¹ Ligji për Vetëqeverisje Lokale (2008) - Neni 35.1

¹² Po aty. – Neni 39.2 dhe 39.5

¹³ Po aty – Neni 58.1(j)

Por, Kryetari mund të mbikëqyrët e mbahet në llogari se sa po ju përmbahet obligimeve publike si:

- parimeve të qeverisjes së mirë;
- betimit të kryetarit;
- përfshirje të rinisë dhe grupeve tjera në politikë-bërje;
- premtimeve dhe zotimeve zgjedhore;
- parimeve ideologjike të partisë (në rast se jeni të së njëjtës parti).

Legjislacioni e obligon Kryetarin dhe Këshillin e Drejtorëve të jenë prezent në mbledhje të Kuvendit, të japin raport të shpenzimeve anëtarëve të kuvendit çdo tre muaj, të raportojë së paku një herë në gjashtë (6) muaj para kuvendit, të prezantoj propozim-rregulloret, propozim-vendimet e propozim-planet në Komitet për Politikë dhe Financa si dhe komitetet tjera sipas sektorit. Këto janë mundësi të mira për të ushtruar mbikëqyrje ndaj Zyrës së Kryetarit mbi obligime të lartpërmendura.

Mjetet se si të mbahet përgjegjës ndaj këtyre obligimeve janë që nga pyetjet e shtruara në mbledhje të kuvendit, kërkesave për raportim, kërkesave për dokumente, kërkesave drejtuar ministrive për ligjshmëri të vendimeve, propozimeve dhe vendimeve për ndryshim të rregulloreve apo planeve e deri te refuzimi i vendimeve, rregulloreve e planeve në rast se Kryetari nuk u përmbahet këtyre obligimeve. Veprimet konkrete për mbikëqyrje të Zyrës së Kryetarit shtrohen në këtë doracak më poshtë tek pjesa "Veprimet e Anëtarit Aktiv dhe Efektiv."

2. Roli Rregullues

Kuvendi komunal më së shumti merret me shqyrtim dhe miratim të propozim-rregulloreve dhe propozim-vendimeve, akte këto që rregullojnë qeverisjen dhe gjitha sferat që janë nën kompetencë të nivelit komunal. Institucioni më i lartë komunal për miratimin e rregulloreve është kuvendi komunal, andaj dhe anëtarët e kuvendit për një pjesë të madhe pritët që të merren me shqyrtim dhe miratim të këtyre akteve. Kur të hyni në kuvend komunal për herë të parë, do të gjeni se komuna vetëm ka të miratuar shumë rregullore dhe vendime që janë në funksion dhe në zbatim. Mirëpo nuk do të thotë që si anëtar i kuvendit duhet të merreni vetëm me rregullore të reja që propozohen në Kuvend. Mund të bëhet që disa rregullore aktualisht në funksion duhet të ndryshohen dhe avancohen për t'iu përshtatur realitetit të ri.

Praktika në kuvendet komunale tregon se pothuajse gjitha rregulloret propozohen nga Kryetari i Komunës, mirëpo të drejtën për propozim të rregulloreve e kanë edhe anëtarët e kuvendit, nëse marrin përkrahjen e një-të-tretës së anëtarëve. kanë edhe anëtarët e kuvendit, nëse marrin përkrahjen e një-të-tretës së anëtarëve¹⁴. Fakti që shumë pak rregullore propozohen nga anëtarët e kuvendit tregon edhe për qasjen, në përgjithësi, jo fortë proaktive të anëtarëve për të performuar rolin e tyre ligjbërës.

Shqyrtimi i rregulloreve nga Zyra e Kryetarit, kërkesat për ndryshime dhe modifikime si dhe kërkesa për sqarim, sigurisht që përbëjnë një pjesë të madhe të punës së ligjbërjes. Mirëpo, në raste kur ju si anëtarë dëshironi që të jeni më proaktiv dhe keni ide dhe propozime si të rregulloni më mirë një fushë në përgjegjësi të komunës apo të rregulloni diçka që nuk është e rregulluar ligjërisht brenda komunës tuaj, atëherë duhet të shfrytëzoni edhe iniciimin e rregulloreve.

Kuvendi në fillim të vitit përcakton Planin e Punës e cila përcakton prioritetet në hartimin e politikave lokale dhe aty mund të futet iniciativa juaj ligjore. Po ashtu për të hartuar një rregullore, resurse të mira janë udhëzimet administrative të MAPL-së që detajojnë mirë këtë proces si dhe Zyra Ligjore e komunës që është e obliguar të ndihmoj propozuesin, në këtë rast anëtarët e kuvendit, të hartojnë një rregullore që të jetë e gatshme për t'iu prezantuar kuvendit komunal.

Një pjesë e madhe e punës së shqyrtimit të rregulloreve bëhet në Komitetet e përhershme apo të përkohshme që ka themeluar komuna juaj, pasi qëllimi i komiteteve të Kuvendit komunal është të lehtësojë punën e Kuvendit në ligjbërje. Komiteti për Politikë dhe Financa sigurisht që është më i rëndësishmi në këtë aspekt pasi është komitet i përhershëm dhe gjitha propozim-rregulloret dhe propozim-vendimet para se të prezantohen në mbledhje të kuvendit shkojnë përmes këtij komiteti¹⁵.

¹⁴ Rregullorja (MAPL) për Hartimin dhe Publikimin e Akteve Ligjore Komunale (2017).

¹⁵ Duhet theksuar këtu se fjala "politikë" në emrin e këtij Komiteti nuk nënkupton politikë partiake por politikë publike që ndikon në të mirë të gjithë publikut. Në anglisht kjo terminologji është e ndarë në dysh, 'politic' që nënkupton politikë partiake dhe 'policy' që nënkupton politikë publike e cila i përmbahet një procesi të bërjes së kësaj politike publike ku ka procedura të qarta.

3. Roli Përfaqësues

Anëtarët e kuvendit zgjedhen me votë drejtëpërdrejt të votuesve dhe votuesit dalin në zgjedhje për të zgjedhur përfaqësues në kuvendin e komunës së tyre. Andaj, një anëtar i kuvendit është përfaqësues i banorëve të asaj komune.

Edhe pse ju mund të zgjedheni nga një grup i caktuar, kur hyni në institucionin e kuvendit komunal, përgjegjësia e përfaqësimit është për të gjithë banorët, pasi zgjedhjet lokale janë në një zonë zgjedhore, pra gjithë komunën.

Si anëtar të kuvendit pritet të jeni zëri përfaqësues i banorëve të komunës. Për të shërbyer mirë në këtë rol, ju si anëtar i kuvendit duhet të qëndroni afër banorëve edhe pas zgjedhjeve, të konsultoheni dhe të ngrisni çështje e pyetje në bazë të këtyre konsultimeve dhe takimeve me banorë.

Për të qenë një përfaqësues i mirë, ju së pari duhet të njihni banorët e komunës tuaj dhe duhet të keni parasysh që banorët janë të moshave të ndryshme, meshkuj e femra, profesione të ndryshme, shtresa të ndryshme ekonomike, disa të organizuar mirë dhe të zëshëm, disa jo fortë mirë dhe mund të mos jenë të zëshëm por votues të rregullt. Së dyti, si përfaqësues ju duhet të kuptoni mirë brengat dhe problemet e banorëve të komunës. Së treti, ju duhet të dini si të adresoni ato brenga dhe probleme në kuvend komunal dhe çfarë veprime mund të bëni në kuvend në atë drejtim, për çka ky doracak synon të ndihmojë.

Përmes këtij procesi është mirë të identifikoni 3-4 çështje komunale të cilat mund t'i përfaqësoni në kuvend. Këto mund të jenë çështje të tëm rinjve që i keni identifikuar përmes takimeve dhe konsultimeve me ata. Pastaj mund të raportoni tek ta mbi veprimet tuaja në kuvend për ato çështje. Identifikimi dhe përfaqësimi i 3-4 çështjeve ju bënë juve të fokusuar në disa ndryshime dhe ju bënë proaktiv për t'i ngritur dhe shtyer ato në kuvend.

Sa i përket njohjes së banorëve të komunës tuaj, ju si përfaqësues duhet të jeni prezent dhe të jeni aktiv në terren dhe në vende publike për të takuar grupe të ndryshme të banorëve. Ndhimesë e madhe është nëse ju jeni personalitet social dhe e keni të lehtë të bëni kontakt me njerëz të ndryshëm. Dalja në lagje dhe fshatra dhe pjesëmarrja në aktivitete sociale i bënë banorët më të njohur për ju dhe juve më të njohur për banorët. Sigurisht, që e njëjta dinamikë si në fushatë zgjedhore nuk mund të përcillet edhe gjatë mandatit tuaj, megjithatë kontakti me banorë është i domosdoshëm.

Sa i përket kuptimit të brengave dhe problemeve të banorëve, ju si përfaqësues duhet të konsultoheni me banorë të ndryshëm. Takimi i banorëve nuk është njëjtë si konsultimi pasi konsultimi kërkon që ju të merrni vërejtje, sugjerime, dhe ide dhe jo vetëm njoftim. Konsultimet mund të jenë me banorë të një lagje apo fshati, me njerëz të një grup-moshe si të rinjtë apo nënat me fëmijë në shkollë, apo me biznese e ambientalistë. Legjislacioni për vetë-qeverisje lokale obligon dhe inkurajon disa mundësi për konsultim publik që organizohen nga kuvendi komunal, të cilat ju mund t'i shfrytëzoni për të kuptuar brengat dhe problemet e banorëve. Megjithatë, ju mund të konsultoheni me banorë edhe në mënyra tjera më të pavarura dhe me iniciativën tuaj. Takimet me organizata jo-qeveritare, shoqata përfaqësuese, grupe rinore dhe klube kulturore janë mënyrë e mirë dhe e lehtë për t'u konsultuar pasi këto janë grupe më të organizuara, megjithatë këto përbëjnë vetëm një pjesë të banorëve të komunës.

Sa i përket adresimit të brengave dhe problemeve të banorëve me të cilët jeni takuar dhe konsultuar, ato mund të adresohen përmes propozimit të vendimeve, inicimit të rregulloreve, pyetjeve dhe kërkesave ndaj zyrës së Kryetarit, disa prej të cilave shtrohen më poshtë në këtë doracak.

Nëse arrini të jeni një përfaqësues aktiv dhe efektiv gjatë mandatit tuaj, edhe nëse nuk keni arritur të ndryshoni shumë gjëra siç i keni paraparë apo premtuar, në fund të mandatit dhe fillimit të fushatës për mandatin tjetër, ju mund të thirrni në veprimet tuaja si përfaqësues që keni ngritur brengat dhe problemet e banorëve në kuvend në mënyrë aktive dhe keni bërë përpjekje për përfaqësim dinjitoz. Në shumë raste, kjo vërehet dhe respektohet nga votuesit dhe me gjasë shumë banorë do të rritin besimin tek ti si përfaqësues por dhe votuesit tuaj me siguri se do të rriten.

Iniciativa për Konsultim të Rinisë në Komunë

Një anëtar i kuvendit komunal proaktiv që synon të jetë përfaqësues i një grupi, si të rinisë, duhet të jetë vazhdimisht në kontakt me atë grup. Ka shumë iniciativa që mund të ndërmerrni që të jeni afër rinisë, dëgjoni brengat dhe problemet e tyre dhe të konsultoheni me ta. Duhet mbajtur në mend që rinia nuk është homogjene dhe ata mund të vijnë nga profesionet e ndryshme, studimet e ndryshme, meshkuj, femra dhe me interesa të ndryshme. Andaj edhe nuk duhet trajtuar si një trup me të njëjtat mendime dhe me të njëjtat kërkesa.

Në grafikën më poshtë listohen disa nga veprimet që ju si anëtar i kuvendit mund të ndërmerrni gjatë mandatit tuaj për të njoftuar të rinj, për t'u konsultuar me ta dhe të jeni përfaqësues sa më të mirë të tyre.

INICIATIVA PËR KONTAKT ME RININË

1. Një herë në muaj takim me rininë e komunës;
2. Grup të vrapimit, çiklizmit, ecjes në bjeshkë;
3. Një herë në muaj vizitoje një fshat të komunës;
4. FB storie çdo muaj të një të riu;
5. Posto zhvillimet për të rinjtë në komunë;
6. Thirrje rinisë për takime publike;
7. Kërkoni pyetje përmes FB për Kryetarin;
8. Merrë pjesë në aktivitete rinore;
9. Anekto të rinjtë e komunës tuaj;
10. Dëgjim publik për projektet e rinisë;

III.
VEPRIMET E ANËTARIT
PRO-AKTIV

III. Veprimet e Anëtarit Pro-Aktiv

Ka shumë veprime proaktive që mund të merren nga ju si një anëtar i kuvendit komunal që të performoni sa më mirë si përfaqësues lokal. Mirëpo, varet nga iniciativa dhe dëshira juaj nëse i shfrytëzoni veprimet e mundshme. Shumë nga këto veprime nuk përmenden decidivisht dhe procedurat jo gjithë herë jepen në mënyrë të qartë dhe të detajuara, megjithatë legjislacioni për vetëqeverisje lokale promovon të drejtat e anëtarëve të kuvendit.

Gjithmonë është e rekomandueshme që ju të identifikoni 3 apo 4 çështje të cilat besoni se janë të nevojshme për komunën tuaj dhe që doni t'i përfaqësoni dhe ti shtyni në kuvend. Nëse gjithmonë ndjek propozimet e të tjerëve atëherë mund të kthehesh në një përfaqësues që vetëm komenton dhe voton. Nëse identifikoni 3 apo 4 çështje komunale, ju mund të shfrytëzoni veprimet që ju lejohen në kuvend dhe ti adresoni e ti zgjidhni ato. Kjo qasje përpos që është e mirë për të përdor veprimet proaktive është e mirë edhe për zgjedhje pasi votuesit të mbajnë në mend për ato çështje që i ke përfaqësuar në kuvend.

Legjislacioni sekondar për komuna, kryesisht nga MAPL, i qartëson disa nga procedurat për këto veprime që mund të ndërmarrin anëtarët e kuvendit. Gjithashtu, secili anëtar i kuvendit duhet të lexojë dhe kuptojë mirë Statutin e Komunës dhe Rregulloren e Punës së Kuvendit. Procedurat me statut dhe rregullore të punës mund të dallojnë paksa nga komuna në komunë.

VEPRIMET
proaktive për
Kuvend Komunal

Kjo pjesë e doracakut përshkruan disa nga veprimet proaktive dhe më të rëndësishme që ju si anëtar i kuvendit mund t'i shfrytëzoni dhe ju udhëzon si të përdorni këto veprime për të qenë sa më efektiv për të arritur qëllimet tuaj si përfaqësues lokal. Shfrytëzimi i këtyre veprimeve për të mirë të banorëve të komunës, gjithashtu e forcon institucionin e kuvendit komunal karshi zyrës së Kryetarit që çdo herë e më shumë është forcuar në Kosovë. Njëkohësisht, këto veprime në kuvend ju bëjnë më të mirë në zbatim të rolit tuaj mbikëqyrës, rregullues dhe përfaqësues.

1. Inicioni Rregullore Komunale

Gjatë fushatës zgjedhore, kandidatë për kuvend komunal shpesh premtojnë që nëse zgjedhen do të rregullojnë më mirë një çështje në fushën e arsimit, shëndetësisë, ambientit, shërbimeve publike, mbrojtjen dhe të drejtat e njeriut, promovimin e aktiviteteve rinore, promovimin e zhvillimit ekonomik, etj. Mirëpo, kur futeni në Kuvend, mund të jetë e paqartë si të bëhet kjo.

Në të shumtën e rasteve, sistemi, kriteret, kushtet dhe procedurat për këto çështje komunale rregullohen me Rregullore Komunale. Rregulloret komunale rregullojnë çështje të brendshme të komunës. Faktikisht janë ligje për komunën tuaj. Rregulloret mund të rregullojnë çështje si menaxhimi i mbeturinave, menaxhimi i parqeve, çështje të rinisë si vullnetarizmin, kushtet, kriteret, kategorizimet e procedurat e subvencioneve të ndryshme. Pra një veprim praaktiv në rregullimin apo ri-rregullimin e një çështje është propozimi i një rregullore.

LVL u jep mundësinë e propozimit të një rregullore çdo anëtar i Kuvendit. Po ashtu, kjo është metoda më e mirë që të hartoni një rregullore ashtu si mendoni ju që është më së miri. Rregulloret që propozohen nga Kryetari, dhe kjo është praktika në të shumtën e rasteve, vetëm mund të shqyrtohen dhe propozohen ndryshime të vogla por jo edhe që plotësisht të riformulohen.

Në rast se planifikoni të inicioni propozimin e një rregullore komunale për një çështje që ju mendoni se është në të mirë të komunës, atëherë së pari duhet të hartoni projekt-rregulloren fillestare. Zyra ligjore e komunës e ka për obligim të ju ndihmoj në teknikën juridike dhe të siguroj që përmbajtja e rregullores është në harmoni me legjislacionin në fuqi. Drejtoria për Buxhet në komunë e ka për obligim të ndihmoj me përcaktimin e kostos financiare për tri (3) vitet e ardhshme, në rast se rregullorja ka kosto buxhetore¹⁶.

Pasi të keni të hartuar propozim-rregulloren, ju duhet të ndiqni procedurat për ta propozuar atë për rend të ditës së kuvendit¹⁷.

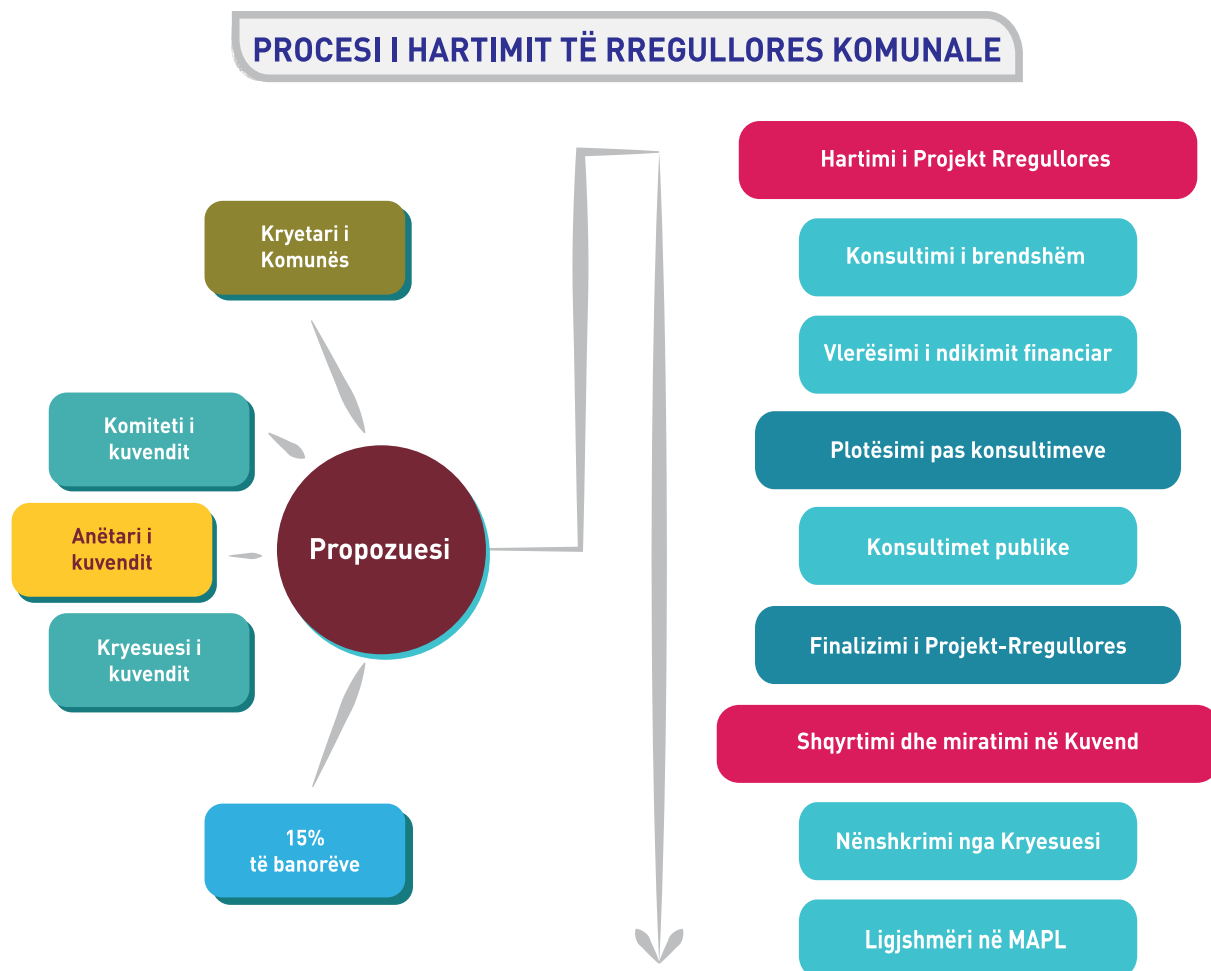
Kjo procedurë kërkon që së pari t'i dërgohet Kryesuesit të Kuvendit, pastaj të dërgohet në Komitetin për Politikë për Financa për shqyrtim, si dhe Komitetit përkatës të fushës dhe pastaj të futet në rend të ditës për mbledhjet e ardhshme. Prezantimi dhe argumentimi i rregullores bëhet nga propozuesi, ju, kur të vjen rendi i diskutimit në mbledhjen e Kuvendit. E gjitha pastaj varet në votim, nëse shumica e anëtarëve prezent në Kuvend e miratojnë apo e refuzojnë rregulloren tuaj.

¹⁶ Rregullorja (MAPL) për Hartimin dhe Publikimin e Akteve Ligjore Komunale (2017) - Neni 13.1, Neni 14.1, Neni 14.2 dhe Neni 14.3.

¹⁷ Për këtë hap shqyrtoni statutin e komunës tuaj dhe Rregulloren e Kuvendit pasi disa komuna e rregullojnë në mënyrë më specifike këtë hap. Për shembull Komuna e Prishtinës në statutin e saj (2010) specifikon që "miratimin e një rregulloreje komunale mund ta propozojnë së paku shtatë anëtarë të Kuvendit"

Për këtë arsye është mirë që rregullorja juaj në formë të draftit të prezantohet mirë në komitete dhe takime individuale me kolegët tuaj anëtarë në mënyrë që të ketë përkrahjen e duhur në Kuvend.

I gjithë procesi që nga inicimi e deri te hyrja në fuqi e një Rregullore të Komunës është e rregulluar me Rregullore Nr. 01/2017 Për Procedurën e Hartimit dhe Publikimit të Akteve të Komunës.

2. Ndryshoni apo Plotësoni Rregulloret Komunale

Mënyra më e lehtë dhe e mirë për të kontribuar në rregullimin dhe normimin e çështjeve komunale është që të jepni kontributin tuaj kur prezantohet një propozim-rregullore në Kuvend nga Zyra e Kryetarit. Pasi Zyra e Kryetarit zbaton rregulloret, ka resurse teknike për zbatimin e rregulloreve, sigurisht që pjesa më e madhe e rregulloreve do të sponsorizohen nga Zyra e Kryetarit. Andaj, kontributi yt këtu mund të jetë duke analizuar mirë propozim-rregulloret para se të prezantohen në komitete dhe në mbledhje të kuvendit, dhe të përgatitni ndryshime, plotësime apo vërejtje gjatë shqyrtimit të rregullores.

Zyra e Kryetarit e ka për detyrë të shpërndaj propozim-rregulloren tek anëtarët së paku shtatë (7) ditë para një mbledhje, qoftë të mbledhjes së një komiteti apo të mbledhjes së kuvendit¹⁸.

¹⁸ Ligji për Vetëqeverisje Lokale (2008) – Neni 43,3

Kjo është kohë e mjaftueshme për ju si anëtarë që të lexoni dhe analizoni secilin nen të rregullores, të hulumtoni, të merrni informata për çështjen që synohet të rregullohet dhe të kontribuoni që ta përmirësoni dhe avanconi atë rregullore. Bazë për propozimet tuaja duhet të jenë ato parime dhe çështje çfarë ju dhe partia juaj keni premtuar në fushatë zgjedhore, parimet e qeverisjes së mirë, bindjet e qytetarëve që keni takuar gjatë bisedimeve dhe konsultimeve tuaja.

Propozimet tuaja të ndonjë neni mund të jenë të aspektit përmbajtësor apo teknik e gjuhësor. Në rast se propozimi është përmbajtësor dhe ndryshon politikën dhe qasjen e rregullores atëherë ajo mund të kalohet në mbledhje tjera pas votimit.

Sigurisht që jo të gjitha propozimet tuaja për ndryshim dhe plotësim do të marrin përkrahjen e shumicës në kuvend, sidomos ato të aspektit përmbajtësor pasi mund të shkoj kundër bindjeve të anëtarëve tjerë apo bindjeve të Kryetarit i cili me siguri se ka ndikim tek shumica e anëtarëve në kuvend, që mund ta përdorë në kësi raste. Mirëpo, ky angazhim i juaj për të qenë proaktiv tregon seriozitetin tuaj për të përmirësuar punët në komunë sipas bindjeve tuaja. Madje është qasje që mund të vlerësohet nga votuesit tuaj që të kanë zgjedhur ti përfaqësoni në kuvend.

Për të qenë efektiv në ndryshim dhe plotësim të një rregullore, ju duhet të argumentoni mirë në mënyrë që të bindni shumicën e anëtarëve që të votojnë për propozimin tuaj. Në rast se aprovohen propozimet tuaja, sponsorizuesi obligohet të përfshijë këto propozime në rregullore. Sigurisht, që ju mund të kushtëzoni propozimet tuaja dhe votën tuaj në rast se nuk aprovohen dhe ju besoni thellë në ato.

3. Propozoni Vendime për një Çështje

Disa çështje në komunë mund të rregullohen me një vendim të kuvendit dhe nuk ka nevojë për rregullore komunale. Andaj, ju si anëtar i kuvendit mund të propozoni vendime në formën e propozim-vendimit të shkruar apo verbal që me miratimin e shumicës në kuvend duhet të zbatohet nga Zyra e Kryetarit dhe drejtoritë komunale, që përbëjnë ekzekutivin e komunës, apo të zbatohen nga Kryesuesi i Kuvendit nëse kanë të bëjnë me një çështje brenda kuvendit, si themelimin e një grupi punues, një komiteti, një komisioni apo plotësim dhe ndryshimin e një rregullore.

Propozime për vendime nga një anëtar i kuvendit mund të variojnë nga ato për iniciimin apo përkrahjen e një aktiviteti komunal, subvencionimin e një klubi sportiv apo grupi kulturor (nëse ka fonde në buxhet tek vijat për subvencionim), ndarjen e një lokacioni për një veprimtari apo një shkollë, spital, tek vendimi për konsultim publik për një çështje të caktuar, tek vendimi për emërimin apo ndryshimin e emërimit të një sheshi apo një rruge etj. Gjithmonë propozim-vendimet duhet të jenë brenda kompetencave komunale. Disa vendime si ato për dhënien në shfrytëzim të tokës për kohë afat-mesëm dhe afat-gjatë janë të përcaktuara nga MAPL dhe propozimi i takon Zyrës së Kryetarit, megjithatë miratimi apo refuzimi mbetet tek kuvendi.

4. Propozoni Çështje për Rend të Ditës

Çështja mund të jetë Rregullore për të rregulluar një fushë të caktuar apo mund të jetë një çështje që kërkon aprovim të Kuvendit për të hyrë në zbatim. Kjo e fundit është më e shpeshta në praktikë. Në vitin 2016, Kuvendet Komunale kishin miratuar 148 Rregullore dhe 1678 vendime.

Rendi i ditës së mbledhjeve propozohet nga kryesuesi i Kuvendit në bashkëpunim me Komitetin për Politikë dhe Financa dhe me marrëveshje me Kryetarin e Komunës. Kryesisht rendi i ditës përmban 'propozim-vendime' nga zyra e kryetarit që duhen të diskutohen dhe miratohen nga Kuvendi, 'propozim-rregullore' që duhet të diskutohen, modifikohen dhe miratohen, diskutim mbi raporte të shpenzimeve, etj.

Në fillim të çdo mbledhje të Kuvendit, Kryesuesi hapë diskutim rreth rendit të ditës, ku mund të propozohet futja e një çështje në rend të ditës. Anëtarët e kuvendit kanë të drejtë të kërkojnë shtimin e një pike në rend të ditës para miratimit të rendit të ditës "nëse çështja që kërkohet të përfshihet në rend të ditës është çështje urgjente me rëndësi publike¹⁹ ." Kur shtimi i një pike të rendit të ditës propozohet nga një anëtar ajo votohet për aprovim, dhe nëse merr shumicën e votave në Kuvend, ajo pikë bëhet pjesë e rendit të ditës. Nëse refuzohet, ajo pikë nuk futet në rend të ditës, megjithatë kjo nuk do të thotë që nuk mund të shtrohet në mbledhje të komiteteve dhe pastaj të gjejë vendin në mbledhje të ardhshme të kuvendit.

Kur propozoni të futni në rend të ditës çështjen juaj, para se të votohet në kuvend, ju duhet ta arsyetoni mirë pse është me rëndësi të shqyrtohet kjo çështje dhe pse në këtë takim.

Kryesuesi mund të vendos që propozimi të përfshihet në këtë mbledhje, ose nëse kërkohen dokumente, të futet për mbledhjen e ardhshme.

Struktura e Rendit të Ditës zakonisht është kjo:

1. Miratimi i procesverbalit
2. Peticionet
3. Punët në mbledhje
4. Çështje e shtruar nga kryesuesi i mbledhjes dhe temat që shtrohen aty;
5. Punët e papërfunduara në takimin e fundit
6. Raportet dhe rekomandimet e marra nga komitetet, dhe çështjet që lindin si rezultat i raporteve;
7. Raportet dhe rekomandimet e marra nga drejtorët e Këshillit të Drejtorëve;
8. Çështje e shtruara nga anëtarët e Kuvendit, sipas radhës së pranimi të tyre;
9. Propozimet e shtruara nga anëtarët e Kuvendit, sipas radhës së pranimi të tyre;
10. Pika të ndryshme, që sipas kryesuesit, meritojnë të shqyrtohen në mbledhje.
11. Pyetje/Përgjigje

¹⁹ Udhëzimi Administrativ (MAPL) Nr. 02/2015 për Mbajtjen e Mbledhjeve të Kuvendit të Komunës – Neni 9.²

5. Inicioni Mbledhje të Jashtëzakonshme

Mbledhjet e rregullta të Kuvendit mbahen zakonisht një herë në muaj por nuk është e thënë që ju vetëm të pritni nga Kryesuesi i Kuvendit të thërret mbledhje të Kuvendit. Ndoshta disa çështje meritojnë vëmendje të veçantë dhe kërkohet një mbledhje për një apo dy çështje. Për çështje që mendoni se janë të rëndësishme dhe urgjente, ju mund të inicioni mbledhje të jashtëzakonshme të Kuvendit. Në të kaluarën mbledhje të jashtëzakonshme janë thirrur për: gjendje në arsim të mesëm; çështje të planeve urbane, iniciativës për nxitjen e bashkëpunimit ndër-komunal me Komunën tjetër dhe tjera.

Ju si anëtarë të Kuvendit keni mundësinë të thirrni mbledhje të jashtëzakonshme të Kuvendit dhe të caktoni rendin e ditës. Mirëpo, për këtë ju duhet përkrahja e së paku një-të-tretës së anëtarëve të Kuvendit që ta dërgoni kërkesën me shkrim tek Kryesuesi i Kuvendit²⁰. Një e treta e anëtarëve të Kuvendit varet nga sa anëtarë ka kuvendi i komunës juaj. Numri i ulëseve komunale varion nga 15 anëtarë deri në 51 anëtarë për Komunën e Prishtinës. Nëse komuna juaj ka 31 anëtarë, atëherë ju nevojitet përkrahja me nënshkrimet e 10 anëtarëve tjerë. Nëse komuna juaj ka 51 anëtarë, pra jeni anëtarë në Kuvendin e Komunës të Prishtinës, atëherë ju duhet përkrahja e ¹⁶ anëtarëve tjerë përpos juve.

Thirrja e mbledhjes së jashtëzakonshme nga ju, ua jep të drejtën të caktimit të rendit të ditës për këtë mbledhje. Mirëpo kur të thirret kjo mbledhje nga Kryesuesi, i cili është i obliguar, atëherë rendi i ditës nuk mund të ndryshohet për mbledhje të jashtëzakonshme.

Mbledhja e jashtëzakonshme duhet të paralajmërohet së paku 3 ditë pune. Ndërsa kërkesa juaj duhet t'i shkoj Kryesuesit të Kuvendit. Megjithatë nëse Kryesuesi i Kuvendit nuk është në gatishmëri, atëherë ju me një-të-tretën e anëtarëve mund të thirrni vetvetiu anëtarët tjerë të kuvendit.

6. Inicioni Komitetit Komunal Jo-të Përhershëm

Kur të merrni mandatin në kuvend dhe të filloni punën tuaj si përfaqësues lokal, do të gjeni disa komitete të komunës që janë themeluar më herët për të adresuar çështje të sektorëve të caktuar, si arsimit, shëndetësisë, zhvillimit ekonomik, planifikimit urban, shërbime publike (përpos Komitetit për Politikë dhe Financa dhe Komitetit për Komunitet që janë të përhershëm dhe obligator në çdo komunë). Shqyrtoni Statutin e Komunës tuaj apo vendimet për të gjetur komitetet që kuvendi juaj ka të themeluar.

Në rast se mendoni se kuvendi juaj ka nevojë për një çështje me interes komunal, si për: mbrojtje të mjedisit, për pronë, për kulturë, për rini dhe sport, për promovimin e drejtave të njeriut, për zhvillimin e turizmit, për banim publik, për zhvillimin e klimës së biznesit apo çfarë do që ju mendoni

²⁰ Udhëzimi Administrativ (MAPL) Nr. 02/2015 për Mbajtjen e Mbledhjeve të Kuvendit të Komunës – Neni 6.¹

dhe është nën kompetencë komunale, atëherë ju mund të propozoni vendim për themelimin e një komiteti të tillë dhe të bëheni anëtarë. Koha më e mirë për të propozuar një komitet të tillë është në fillim të mandatit.

Procedura e themelimit të një komiteti komunal është përmes propozimit të një vendimi dhe miratimit me shumicë të kuvendit. Gjithsesi ju duhet të konsultoni Statutin e komunës tuaj dhe Rregulloren e Punës së Kuvendit nëse specifikoni ndonjë procedurë për propozimin e kësaj lloji vendimesh. Kuvendi mund të themelojë komitete komunale të përbëra nga anëtarë të kuvendit, si ju, apo komitete konsultative të përbërë nga jashtë kuvendi, si ekspertë të fushës, anëtarë të shoqërisë civile, përfaqësues të lagjes/fshatit etj.

Secili lloj i komitetit e ka rëndësinë e vet: komiteti komunal për shkak se është i përbërë nga anëtarët e kuvendit është edhe një para përgatitje për marrjen e përkrahjes për vendime që pritet të merren në mbledhje të kuvendit, ndërsa komiteti konsultativ edhe pse trup formal i kuvendit, më tepër ka karakterin konsultativ të komunitetit në komunën tuaj. Vlen të theksohet se anëtarët në të dy këto lloje të komiteteve obligohen të kompensohen për mbledhjet dhe punën e komiteteve. Në këtë rast, është e juaja të vendosni se çfarë komiteti planifikoni të inicioni për fushën me interes për ju për përfitim të banorëve të komunës.

7. Inicioni Komitet Konsultativ

Një ligjvënës efektiv tregohet edhe sa ka arritur të përfshijë ekspertët lokal dhe shoqërinë civile për avancimin e punëve komunale. Pjesëtarë të shoqërisë civile dhe profesionistë e ekspertë mund të ndihmojnë shumë punën e kuvendit dhe rregullimin e çështjeve komunale nëse arrini t'i përfshini në punët e kuvendit.

Legjislacioni i Kosovës lejon madje dhe obligon kuvendin komunal që të themelojë komitete konsultative, që janë trupa formale të komunës për një çështje të caktuar por të përbërë nga anëtarë të shoqërisë civile dhe ekspertë dhe jo nga anëtarë të kuvendit. Ju mund të inicioni themelimin e një komiteti konsultativ për një çështje me rëndësi për ju dhe që mendoni se qytetarët e komunës përfitojnë nga rregullimi apo avancimi i asaj çështje.

Përgjegjësitë e tyre janë: dhënia e propozimeve për rregullore të ndryshme; ofrimi i hulumtimeve të ndryshme, ide e mendim rreth iniciativave të ndërmarra nga kryetari, komitetet e përhershme apo kuvendi; paraqesin pikëpamje të qytetarëve tek kryetari dhe kuvendi dhe japin propozime për zgjidhjen e problemeve të identifikuar. Këto propozime duhet të shqyrtohen formalisht në seanca të rregullta nga Kuvendi për zhvillimin e politikave lokale. Për më shumë informata rreth procedurës për themelimin, organizimin dhe kompetencat e komiteteve konsultative në komuna, referohu tek Udhëzimi Administrativ i MAPL-së Nr. 01/2016.

Në të kaluarën disa komitete konsultative që janë iniciuar kanë qenë: Komiteti i Ekspertëve për Planifikim Hapësinor (Kuvendi Komunal në Gjilan), Komiteti Konsultativ për Personat me Nevoja të Veçanta (Kuvendi Komunal në Prishtinë), Komiteti Konsultativ për Rini dhe Sport (Mitrovicë). Numri më i madh i këtyre komiteteve është themeluar në fushën e arsimit, kulturës, rinisë dhe sportit, zhvillimit ekonomik lokal, shërbimeve publike, si dhe shëndetësisë dhe mirëqenies sociale. Fusha tjera të nevojshme për komitet konsultativ janë:

menaxhimi mbeturinave, për fushën e personave me aftësi të kufizuar, çështje emergjente, drejtat e njeriut dhe barazi gjinore.

Pra nëse doni që të përfshini një grup të caktuar në politik-bërje komunale, si të rinjtë, personat me aftësi të kufizuar, apo nëse doni që ekspertë të lëmive të ndryshme të kontribuojnë në mënyrë më formale dhe afat-gjate në politik-bërje komunale, si ekspertë të arsimit, rregullimit të mjedisit, planifikimit hapësinor, trashëgimisë kulturore, atëherë ju si anëtar i kuvendit keni të drejtë të inicioni themelimin e një komiteti konsultativ. Dhe ai mund të jetë komitet konsultativ ad-hoc²¹ i cili e përfundon punën me përmbylljen e një çështje për të cilën ata japin rekomandimet e tyre në raportin e tyre ose komitet konsultativ i rregullt me mandat 4 vjeçar.

Komiteti konsultativ edhe pse i përbërë nga shoqëria civile dhe ekspert, pra jo të zgjedhur lokal, janë trupa formal të komunës. Anëtarët për punën e tyre duhet të mbajnë takime të rregullta, procesverbal dhe plan të punës dhe kompensohen me mëditje nga buxheti i komunës për deri në 6 takime në vit. Komuna është e obliguar që të themeloj komitete konsultative.

Propozimi i anëtarit të Kuvendit për themelimin e një komiteti konsultativ së bashku me arsyetimin përkatës i drejtohen kryesuesit të kuvendit të komunës. Komiteti konsultativ sipas Udhëzimit Administrativ të MAPL-së duhet të përbëhet prej 5 deri në 7 anëtarëve dhe të merr parasysh përfaqësimin gjinor. Konkurs publik duhet të shpallet për përzgjedhjen e anëtarëve. Ndërsa paneli përzgjedhës sipas Udhëzimit Administrativ duhet të përbëhet nga tre (3) anëtarë të kuvendit, një nga ekzekutivi i komunës dhe një anëtar nga shoqëria civile. Pra, përpos propozimit për themelimin e një komiteti konsultativ, ju mund të shërbeni edhe në panel përzgjedhës si një nga tre anëtarët e Kuvendit²¹.

Ju si anëtar i kuvendit nuk mund të jeni anëtar i komitetit konsultativ por mund të ndiqni punën e tyre, të merrni pjesë në takime dhe të merrni rekomandimet dhe kjo u takon sidomos nëse jeni iniciues i themelimit të atij komiteti pasi sigurisht dhe ju intereson çështja apo sektori për të cilin e keni iniciuar.

²¹ Udhëzim Administrativ (MAPL) për Procedurën e Themelimit, Organizimin dhe Kompetencat e Komiteteve Konsultative në Komuna (2016) – Neni 8.3

8. Plotësoni apo ndryshoni buxhetin

Koha e hartimit dhe shqyrtimit të buxhetit është koha për ju si anëtar të kuvendit të aktivizoheni për gjetjen e financimit të një projekti që mendoni se është i domosdoshëm për komunën tuaj. Në rast se mendoni se komuna duhet të financoj rregullimin e një parku, mirëmbajtjen e një lumi, rrugën e një fshati apo lagje, subvencionimin e një veprimtarie, atëherë ndikimi në buxhet është mundësia për të paraparë financimin e atij propozimi. Pasi të miratohet në kuvend, zyra e kryetarit është e detyruar të zbatojë atë buxhet.

Në shumë nga mbledhjet e saj, Kuvendi komunal do merret me çështje buxhetore dhe financiare të komunës. Buxheti i komunës me siguri se do të jetë akti më voluminoz i cili do të shqyrtohet nga anëtarët e kuvendit. Ky akt përcakton të gjitha shpenzimet e mëdha në komunë për vitin e ardhshëm.

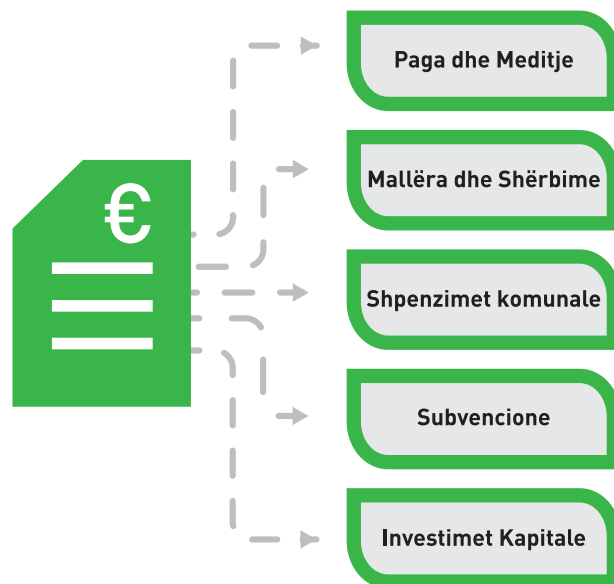
Duhet kuptuar që buxheti i komunës është i kufizuar nga qeveria qendrore, pasi një pjesë e madhe përcaktohet nga grantet qeveritare, dhe një pjesë tjetër shpenzohet në paga të administratës. Megjithatë, ndarja e buxhetit për investime kapitale dhe subvencione është në diskrecionin e kuvendit komunal. Megjithatë, Kryetari i komunës bën propozimin e buxhetit fillestar dhe përcakton prioritetet dhe politikat për buxhet që pastaj i përcjellë tek kuvendi për shqyrtim dhe miratim.

Për shkak se fjalën e fundit për buxhet e thonë anëtarët e kuvendit, ka mjaft hapësirë që ju të propozoni ndryshime dhe plotësime në buxhet. Këto propozime për ndryshim dhe plotësime mund të përfshijnë: propozimin për shtimin apo heqjen e një projekti kapital apo vije buxhetore për subvencion si dhe ngritjen apo uljen e shumës për një vijë buxhetore në subvencione apo një investim kapital.

Hapësira për ndikim në buxhet është në kohën e konsultimit të brendshëm, konsultimit publik, shqyrtimit në Komitet për Politikë dhe Financa, shqyrtimit në kuvend dhe kohën ndërmjet këtyre fazave përmes takimeve me Kryetarin dhe Drejtorin për Buxhet dhe Financa.

Megjithatë, për të bërë ndryshime në buxhet me ndonjë propozim apo për të plotësuar përmbajtësisht ndonjë vijë buxhetore duhet një arsyetim tejet i argumentuar dhe përkrahje në kuvend, dhe rekomandohet të bëhet konsultim paraprak me zyrën për financa që të sigurojë që teknikisht shpenzimi i propozuar është i realizueshëm.

STRUKTURA E BUXHETIT

Në rast se propozimi juaj nuk gjen përkrahjen në buxhetin për vitin e ardhshëm, nëse i qëndroni besnik propozimit tuaj, ka hapësirë që kjo të parashihet për vitet e mëtejme. Përpos mundësisë për buxhetin në vitin e ardhshëm, bashkë me buxhetin, zyra e kryetarit duhet të sjellë edhe Kornizën Afatmesme të Buxhetit (KAB-in) e cila parasheh prioritetet dhe projektet për tri (3) vitet e ardhshëm të komunës. Njëkohësisht edhe ky është një dokument i cili duhet të shqyrtohet dhe miratohet nga kuvendi komunal. Për shkak që kjo kornizë parasheh shpenzime në tri-vitet e ardhshme dhe prioritetet, ju mund të propozoni që propozimi juaj për projekt apo subvencion të gjej vend në një ndër prioritetet e KAB-it dhe të parashihet në vitet e ardhshme.

Koha e shqyrtimit të buxhetit dhe KAB-it është mundësia juaj që të përfaqësoni të mirën e atyre që ja kanë zgjedhur dhe të aktivizoheni për të ushtruar përgjegjësitë tuaja për të qenë një përfaqësues aktiv.

9. Shtroni Pyetje Kryetarit në Mbledhje

Çdo mbledhje e rregullt e Kuvendit përmban edhe pjesën e Pyetjeve dhe Përgjigjeve, pra pyetjet nga anëtarët e Kuvendit dhe përgjigjeve nga Kryetari i komunës apo drejtorët komunal. Në disa komuna si ajo e Prishtinës është praktikë që kjo pikë figuron në rend të ditës, zakonisht në fund, ndërsa në disa komuna tjera si ajo e Gjilanit nuk figuron si Pyetje/Përgjigje por praktikohet tek pika e fundit "Të Ndryshmet." Megjithatë Kryetari i Komunës dhe Drejtorët e kanë për obligim të marrin pjesë në mbledhjet e kuvendit komunal dhe të jenë të gatshëm të dëgjojnë diskutimet dhe votimet e kuvendit, pasi do të jenë përgjegjës për zbatimin e tyre por edhe të jenë të gatshëm tu përgjigjen pyetjeve të anëtarëve.

Zakonisht, këtu është mundësia që ju si anëtar i kuvendit të shtroni pyetje për çështje që ju kanë adresuar qytetarët apo që keni vërejtur në komunë dhe të kërkonti përgjigje nga Kryetari e Këshilli i Drejtorëve për këtë çështje. Ky është një veprim i mirë për të luajtur rolin përfaqësues të atyre që ju kanë zgjedhur por edhe rolin mbikëqyrës ndaj Zyrës së Kryetarit. Kjo nuk është koha për mbikëqyrje të gjendjes së komunës në përgjithësi apo të gjendjes së shpenzimeve dhe të hyrave të komunës pasi Zyra e Kryetarit ka raportim gjashtë-mujor të obliguar për këtë çështje ku shtjellohen në detaje këto punë. Megjithatë, nëse një rrugë nuk po shtrohet mirë, një qytetar është ankuar për një shërbim në komunë, një lagje apo fshat është ankuar për cilësinë e shërbimeve të mjekësisë familjare, apo ju keni vërejtur menaxhim të dobët të mbeturinave, atëherë kjo është koha që të shtroni një pyetje tek ekzekutivi që është direkt përgjegjës për zbatimin dhe kryerjen e këtyre punëve.

10. Kërkoni Llogari nga Ekzekutivi

Me ligj kryetari është i obliguar të dorëzoj në kuvend një raport çdo gjashtë muaj për gjendjen socio-ekonomike në komunë dhe planet investuese. Në fakt, kjo është një lloj raporti i përgjithshëm se çfarë ka bërë dhe çfarë nuk ka bërë Kryetari në gjashtë muajt e kaluar, edhe pse me siguri se nuk është e pritshme që Kryetari të raportojë për çfarë nuk është bërë në këto gjashtë muaj, por më shumë shfrytëzohet kjo kohë për të promovuar punën e tyre.

Megjithatë, është përgjegjësi e juaj që të sfidoni kryetarin për të performuar më mirë dhe të kërkoni llogari për çfarë është bërë, si është bërë dhe pse disa punë nuk janë filluar apo përfunduar nëse janë paraparë ashtu. Udhëzues i mirë për këtë diskutim me Kryetarin është buxheti i komunës për atë vit si dhe KAB-i e planet zhvillimore e urbanistike të komunës për shkak se këto tregojnë çfarë pritet të zbatohet nga ekzekutivi i komunës, Kryetari. Ky raportimi i kryetarit, së paku dy herë në vit, është një kohë e mirë që ju të jeni përfaqësues i interesave të qytetarëve të komunës, pa marrë parasysh nëse Kryetari është nga subjekti juaj apo jo (edhe pse kjo normalisht determinon tonin tuaj dhe kërkesat për llogaridhënie për projekte programore).

Mbikëqyrja e punës së ekzekutivit është edhe qëllimi i këtyre mbledhjeve të kuvendit për raportim të kryetarit. Andaj, që të jeni përfaqësues aktiv dhe efektiv, ju keni mundësinë që të kërkoni llogari nga Kryetari dhe të mbikëqyrni punën gjashtë mujore. Për më shumë në atë se çfarë dhe si mund të mbikëqyrni Zyrën e Kryetarit, referojuni pjesës së Mbikëqyrës Aktiv të këtij doracaku.

IV.
PËRGATITJA JUAJ

IV. Përgatitja Juaj

Në fund të fundit, një anëtar është aktiv dhe efektiv aq sa përgatitet për punën e tij/saj në kuvend. Ju mund të dini gjitha procedurat komunale, të gjitha mundësitë që ju lejohen si anëtar i kuvendit, dhe të jeni mjaftueshëm kreativ që të shfrytëzoni këto mundësi, mirëpo nëse nuk përgatiteni për mbledhjet e komiteteve, mbledhjet e kuvendit, konsultimet publike, mbledhjet për buxhetin dhe raportimin e Kryetarit, me siguri se ju nuk mund të kryeni detyrën tuaj më së miri. Gjithashtu dhe koordinimi juaj me anëtarët tjerë nga subjekti juaj por edhe nga subjektet tjera është tejet i rëndësishëm për tu përgatitur për mbledhjet e kuvendit.

Mbledhjet e kuvendit mbahen zakonisht një herë në muaj dhe ftesa e materialet përcjellëse duhet të shpërndahen së paku shtatë (7) ditë më herët tek anëtarët e kuvendit. Kjo është kohë e mjaftueshme për të përgatitur e shqyrtuar propozim-vendimet, propozim-rregulloret, planet urbanistike e zhvillimore si dhe për të përgatitur pyetjet tuaja. Duhet kuptuar që shqyrtimi i mirëfilltë i rregulloreve, planeve dhe propozim-vendimeve nënkupton: leximin, hulumtimin, konsultimin, hartimin e propozimeve dhe më tutje kushtet për votën tuaj. Andaj, këto 7 ditë duhet të shfrytëzohen për leximin e dokumenteve, studimin se a janë në përputhje me ligjet dhe aktet komunale, të konsultohuni me ekspertë, banorë dhe zyrtarë komunal.

Për nevoja të hulumtimeve tuaja, gjasat janë që ka mjaft dokumente publike, studime, opinione të cilat ju mund t'i gjeni dhe merrni parasysh. Këtu mund të ju ndihmoj edhe administrata e kuvendit por ju mund të ushtroni edhe të drejtën tuaj që të bëni kërkesë tek zyra e kryetarit që t'iu ndihmojë në punën e juaj ashtu siç thërret Ligji për Vetëqeverisje Lokale neni 39.5. "Anëtar i kuvendit të komunës mund të kërkojë nga kryetari informacione që janë të nevojshme për punën e tij si këshilltar. Nëse nuk është i kënaqur me përgjigjen, ai apo ajo mund ta ngrisë çështjen në kuvendin e komunës."

Për nevoja të konsultimit, duhet të gjeni ekspertët e çështjeve, organizatat jo-qeveritare dhe veprimtaritë që merren me këto çështje. Pastaj, kërkohet kohë për të formuluar mendimin tuaj rreth votimit. Njëkohësisht, pasi koha e pyetjeve në rend të ditës është një mundësi e mirë për të ngritur çështje me rëndësi për banorët dhe shtruar kërkesa tek ekzekutivi.

Për përgatitjen tuaj për votim dhe shtrimin e propozimeve dhe iniciativave ju duhet të informoni dhe konsultoheni me anëtarët e subjektit tuaj në kuvend por dhe me anëtarë tjerë nëse kërkon përkrahjen. Organizimi i grupeve të anëtarëve të subjektit me siguri varet shumë nga udhëheqësi i grupit të subjektit tuaj apo anëtar më seniorë, megjithatë ju mund të merrni iniciativën për të thirrur takim përgatitor që të shqyrtoni rendin e ditës dhe koordinohuni për mbledhjen.

Kuvendet komunale dhe subjekteve politike, ju nevojitet energji, iniciativë dhe ide sidomos përballë Kryetarit të kuvendit që vazhdimisht bëhen më të pushtetshëm, dhe si i zgjedhur në kuvend komunal, ju mund të kontribuoni shumë në këtë drejtim dhe të tregoni që e keni marrë seriozisht përgjegjësinë tuaj si i zgjedhur.

**V.
ANEKSET**

Aneksi 1: Udhëzimet Administrative të MAPL-së për komuna

- 2016 – U.A. për procedurën e themelimit, organizimit dhe kompetencat e komiteteve konsultative në komuna
- 2015 - U.A. për transparencë në komuna
- 2015 - U.A. për mbajtjen e mbledhjeve të kuvendit të komunës
- 2014 - U.A. për procedurën e emërimit të nënkryetarëve në komuna
- 2014 - U.A. për caktimin e stafit mbështetës në komuna
- 2014 - U.A. për procedurën e themelimit, përbërjen dhe kompetencat e komiteteve të përhershme në komunë
- 2013 - U.A. për themelimin e bordit të përbashkët të Mitrovicës
- 2012 - U.A. për monitorimin e kuvendeve të komunave përmes pajisjeve të teknologjisë informative "teleprezenvace"
- 2012 – U.A. për këshillat komunale për siguri në bashkësi
- 2011 - U.A. për përcaktimin e procedurave për zbatimin e ligjit për përdorimin e gjuhëve
- 2011 - U.A. për organizimin dhe funksionimin e qendrave të shërbimeve të qytetarëve në komuna
- 2010 - U.A. për procedurën e përfundimit të mandatit të Kryetarit të Komunës
- 2010 - U.A. për kufizimin e kompenzimit dhe marrjes së pagesës nga zyrtaret e komunave
- 2009 - U.A. për procedurën e zgjedhjes dhe përgjegjësitë e kryesuesit të Kuvendit të Komunës
- 2008 - U.A. për marrvëshjet e bashkëpunimit të komunave me fshatrat, vendbanimet dhe lagjet urbane
- 2008 - U.A. për përdorimin e automjeteve zyrtare në komuna
- 2008 - U.A. për ndryshimin e UA Nr 2005/07 "Për zbatimin e përgjegjësiave të MAPL-së në lidhje me monitorimin dhe mbikqyrjen e komunave"

Rregulloret e MAPL-së

- 2012 - Rregullore për përcaktimin e procedurave të dhënies në shfrytëzim dhe këmbimin e pronës së paluajtshtme të komunës
- 2012 - Rregullorja për procedurën e bashkëpunimit komunal ndërkombëtar
- 2013 - Rregullorja për nxitjen e bashkëpunimit ndërkomunal
- 2013 - Rregullore për sistemin e menaxhimit të performancës së shërbimeve komunale
- 2017- Rregullore për procedurën e hartimit dhe publikimit të akteve të komunës

Aneksi 2: Ligjet që Ndikojnë Qeverinë Lokale

- 2015 – Ligji nr 05 I-020 për barazi gjinore
- 2014 – Ligji nr 04 I-253 për ndryshimin dhe plotësimin e ligjit 04 I-127 për regjistrimin e bujqësisë
- 2013 – Ligji nr. 04 I-184 për administrimin e punës në zyrë
- 2014 – Ligji nr. 04 I-175 për inspektoratin e mjedisit ujërave natyrës planifikimit hapësinor dhe ndërtimit
- 2014 – Ligji nr. 04 I-159 për zonat ekonomike
- 2014 – Ligji nr. 04 I-164 për ansamblin kombëtar të këngëve dhe valleve -shota- dhe për ansamblet e tjera
- 2014 – Ligji nr.04 I-179 për transportin rrugor
- 2014 – Ligji nr. 04 I-188 për trajtimin e ndërtimeve pa leje
- 2014 – Ligji nr. 04 I-147 për ujërat e Kosovës
- 2014 – Ligji nr. 04 I-174 për planifikimin hapësinor
- 2013 – Ligji nr. 04 I-184 për administrimin e punës në zyrë
- 2013 – Ligji nr. 04 I-175 për inspektoratin e mjedisit ujërave natyrës planifikimit hapësinor dhe ndërtimit
- 2013 – Ligji nr. 04 I-159 për zonat ekonomike
- 2013 – Ligji nr. 04 I-164 për ansamblin kombëtar të këngëve dhe valleve -shota- dhe për ansamblet e tjera
- 2013 – Ligji nr.04 I-179 për transportin rrugor
- 2013 – Ligji nr. 04 I-188 për trajtimin e ndërtimeve pa leje
- 2013 – Ligji nr. 04 I-147 për ujërat e Kosovës
- 2013 – Ligji nr. 04 I-174 për planifikimin hapësinor
- 2012 – Ligji nr 04 I - 127 për regjistrimin e bujqësisë
- 2012 – Ligji nr. 04 I-097 për bibliotekat
- 2012 – Ligji nr. 04 I-040 për rregullimin e tokës
- 2012 – Ligji nr. 04 I-076 për policinë
- 2012 – Ligji nr. 04 I-62 për fshatin hoçë e madhe
- 2012 – Ligji nr. 04 I-066 për qendrën historike të prizrenit
- 2012 – Ligji nr. 04 I-125 për shëndetësi
- 2012 – Ligji nr. 04 I – 110 për ndërtim
- 2012 – Ligji Nr 04/L-144 - Për dhënien në shfrytëzim dhe këmbimin e pronës së paluajtshme të Komunës
- 2011 – Ligji nr. 04 I-071 për sistemin e adresave

- 2011 – Ligji nr. 04 I-027 për mbrojtje nga fatkeqësitë natyrore dhe fatkeqësitë tjera
- 2011 – Ligji nr. 04 I-051 për parandalimin e konfliktit të interesit në ushtrimin e funksionit publik
- 2011 – Ligji nr. 04 I-013 për kadastër
- 2011 – Ligji nr. 04 I-045 për partneritet publiko privat
- 2011 – Ligji për bashkëpunim ndërkomunal
- 2010 – Ligji nr. 03I-164 për financimin e programeve të veçanta të banimit
- 2010 – Ligji nr. 03 I-189 për administratën shtetërore të Republikës së Kosovës
- 2010 – Ligji nr. 03 I - 149 për shërbimin civil të Republikës së Kosovës
- 2009 – Ligji nr. 03 I-145 për fuqizim dhe pjesëmarrje të rinisë
- 2008 – Ligji nr. 03 I-087 për ndërmarrjet publike
- 2008 – Ligji nr.03 I-068 për arsimin në komunat e Republikës së Kosovës
- 2008 – Ligji për Vetëqeverisje Lokale
- 2008 – Ligji për financat e Pushtetit Lokal
- 2008 – Ligji për Kufijtë Administrativ
- 2008 – Ligji për Zgjedhjet Lokale
- 2012 - Ligji nr 04/I115 për ndryshimin dhe plotësimin e ligjeve që kanë të bëjnë me përfundimin e mbikëqyrjes ndërkombëtare të pavarësisë së Kosovës

Katalogimi në botim - (**CIP**)

Biblioteka Kombëtare e Kosovës "Pjetër Bogdani"

352(035)

Bakija, Jetmir

Doracak praktik : për anëtarë të kuvendit komunal :
përfaqësues Proaktiv dhe Efektiv / Jetmir Bakija. –
Prishtinë : Demokraci Plus, 2018. – 44 f. : ilustr. ;
21 cm.

ISBN 978-9951-8943-8-8

ISBN 978-9951-8943-8-8

9 789951 894388

